

Landeveie, thi han kan der kjøre bedre end paa de flette Veie, uden at der behøves at sættes noget stort Apparat i Bevægelse, der koster meget; han kan kjøre med sin egen Befordring, det er det Hele. Nu siges der, at et andet Hensyn er, at Staten vil tage mere Hensyn til de Interesser, der for de Folk, der boe i Omegnen, ere en Betingelse for et godt og fornuftigt Statsliv, at Staten vil tage Hensyn til denne Egns Opkomst og til Udviklingen af denne Landsdeel i sin Heelhed. Deri er jeg ganske enig, at Jernbanen er en Betingelse derfor, men jeg er ikke enig i, at Statsdriften er nødvendig. Jeg er overbevist om, ja, jeg veed, at i alle dets Slags Forhold vil det, der i Virkeligheden er til Landsdelens Fordeel, det, der virkelig fremkalder Udvikling, være i enhver Jernbanedrifts Interesse, ligesaa meget i den Privates som i Statens. Og her har man opstillet besynderlige Argumenter. Man siger, at det er sjældent, at den private Mand sætter stor Risiko paa Noget, der skal indvindes om længere Tid, men det gjør Staten. De, der sige dette, maae have besynderlige Begreber om commercial Indsigt og Dygtighed. Naar det var de Handlendes Særkjende, at de ikke risikerede Noget paa det, de først fik Interesse af om 3 à 4 Aar, saa troer jeg ikke, at Handelsstanden var kommet til at spille den Rolle, som den nu spiller (Thurah: Men Actionairerne?) Ja, Actionairerne maae have de samme Interesser, ellers ere de daarlige Handelsmænd (Thurah: Men Besthyrelsen?) Det glæder mig, at disse Indsigelser fremkomme nu, thi saa kan jeg sige imødegaae dem. Det er sagt, at det ikke er Actionairerne, det kommer an paa, thi de have en Besthyrelse. Meget rigtig; men samtidigt siger det ærede Medlem, at vi ikke kunne tage en privat Besthyrelse, for den seer saa fiddet paa sine egne Interesser, at vi ikke kunne have med den at gjøre, den tænker ikke paa Landets Opkomst. Jeg troer og jeg veed det af Erfaring og har Kjendskab til det Slags Forhold paa de fleste Steder, at den dygtige og energiske Handelsmand og den dygtige og energiske Besthyrelse af et Actieselskab vil være meget villig til at paatage sig en Risiko, som ikke forrenter sig i de første Aar, men først efter længere Tid.

Men hvilke Interesser er det, jeg er bange for? Det er de saakaldte Der—boer—jeg—Interesser, det er den gamle Historie, det følger af sig selv. Det er det Spørgsmaal, der meget ofte kommer frem: Jernbanen kjører jo galt; jeg boer her ved Siden af, og jeg kan ikke komme til at kjøre med den. Det frygter jeg meget vil gjøre sig gjældende ved Statsdriften. Det private Actieselskab vil tage Hensyn til alle de Omkringboendes Interesser, fordi det bliver dets egne Interesser — en Handel er sjælden god, naar ikke begge Parter tjene derved —, men Staten vil meget let komme til at give efter for Der—boer—jeg—Interesserne. Der er endnu noget Andet, nemlig de politiske Interesser; det er uheligt, naar de faae Indflydelse paa en Drift som denne, og der vil i sin Tid være en stor Fristelse for et Ministerium, naar der staaer store Spørgsmaal paa Spil, da at give efter for de Medlemmer, der ville have Tøg, hvorved Jernbanen mulig taer 20 til 30,000 Rd. om Aaarenden, og lade Jernbanen kjøre, hvor den ellers albrig vilde komme, for at faae disse Medlemmers Stemmer i andre Sager. De store Interesser, Opkomstens Interesser ville tages af begge Parter, men de mindre Interesser, de naturlige Interesser ville altsort komme til at gjøre sig gjældende ved Statsdriften. Den høitærede Indenrigsminister smiler, men jeg troer dog, at han vil indrømme, at der er Noget i, hvad en æret Landssthingsmand sagde, at Ministre ere lettere til at blive nerveuse end Actieselskaber under stadige Angreb og komme lettere til at fire for Ting, som en commercial Besthyrelse ikke firer for. Saa kommer der endnu et Punkt, der for mig frembyder en meget stor Vanskelighed ved Statsdriften. Det har været naturligt, da det blev foreslaet, og maaskee var Udcastet ikke gaaet igjennem, hvis dette Forslag ikke var kommet ind; thi saa stærk er dog vel ikke Overbeviisningen om en Statsdrifts Betsignelse, at man vil gaae ind paa at ansætte Embedsmænd, som ikke kunne jages bort med et halvt Aars Varsel. Men det er en overordentlig Vanskelighed, og hvis man troer, at denne min Bemærkning staaer i Modstrid med, hvad jeg siger om, at Jernbaneselskabet godt kan gaae ind paa en kort Opsigelse, saa tager man fejl. Det er me-